

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Idekatalog fra
eud/eux-elevpanelet
-
til undervisningsministeren

Idekatalog fra eud/eux-elevpanelet til undervisningsministeren

Layout: Presse- og Kommunikationssekretariatet,
Undervisningsministeriet

Fotograf: Ulrik Janzen

ISBN nr.: 978-87-603-3218-0 (webudgave)
Publikationen kan ikke bestilles. Der henvises til webudgaven.

© Undervisningsministeriet, februar 2019

Forord

Dette idekatalog er udarbejdet af undervisningsministerens eud/eux-elevpanel 2018.

I juni 2018 udpegede undervisningsministeren et elevpanel bestående af elever fra erhvervsuddannelserne – både fra eud og eux. Elevpanelet blev bedt om at udarbejde et idekatalog med forslag til initiativer, der kan være med til at gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive og kendte som ungdomsuddannelsesvalg blandt unge og deres forældre.

Elevpanelet har afholdt fire møder, hvor det har behandlet følgende temaer:

- **Sammenhængen mellem folkeskolen og erhvervsuddannelserne og overgang til eud/eux**
- **Hvordan styrker vi kendskabet til eud og eux?**
- **Attraktive ungdomsuddannelsesmiljøer på erhvervsskolerne**
- **Bedre sammenhæng mellem skole og praktik**

Indledning

Undervisningsministeren besluttede i foråret 2018 at nedsætte et elevpanel med elever fra eud og eux.

Formålet med elevpanelet var at skabe dialog direkte med elever på erhvervsuddannelserne og sammen med dem at udarbejde et idekatalog over initiativer, der kan være med til at skabe positiv opmærksomhed blandt unge og deres forældre om mulighederne ved erhvervsuddannelserne og særligt eux.

Elevpanelets sammensætning

I foråret 2018 opfordrede undervisningsministeren alle elever til at lave en ansøgning til elevpanelet. Eud-/

eux-elevpanelet blev sammensat på baggrund af de modtagne ansøgninger, så der blev sikret bredest mulig repræsentation af erfaringer og synspunkter. Ved udvælgelsen blev der taget hensyn til repræsentation fra forskellige dele af landet, fra forskellige uddannelser, forskellig alder, uddannelsesbaggrund og ligelig fordeling på køn og mellem eud og eux. Herudover blev de to elevformænd for hhv. Erhvervsskolernes ElevOrganisation (EEO) og Lands sammenslutningen af Handelsskoleelever (LH) inviteret som medlemmer af panelet.

Elevpanelet har bestået af følgende medlemmer:

Navn	uddannelse	eud	eux	skole
Birka Øhlenschläger Nielsen	Møbelsnedker		X	Herningsholm Erhvervsskole
Casper Ammentorp	PAU	X		Social og sundhedsskolen Aabenraa
Daniel Kronborg Haslov	Snedker	X		Aarhus Tech
Freja Bechmann Jensen	Kosmetiker	X		NEXT København
Helene Glundholt	Grafisk Tekniker	X		Formand EEO
Jakob Munk	VVS og energispecialist		X	Roskilde tekniske Skole
Jomaa Chaaban	Personvognsmekaniker	X		Syddansk Erhvervsskole Odense
Kristine Hedegaard	Landmand		X	Dalum Landbrugsskole Odense
Marie Louise Clausen	Grafisk tekniker	X		Tech College Aalborg
Sandra Rasmussen	SOSU	X		Nyborg Kommune
Sarah Siddique	Kontorelev		X	Formand LH
Thomas Skriver Jensen	Industritekniker	X		Syddansk Erhvervsskole Odense
Valdemar Rømer	Gastronom, kok	X		Hotel- og Restaurantskolen, Valby
Zacharias Birkholm Andersen	Kontorelev		X	Skive College

Indeværende anbefalinger, oplevelser og budskaber kommer alle fra eud/eux-panelet og afspejler de drøftelser, som panelet har haft.

Vejledning i folkeskolen

Elevpanelet opfordrer alle unge til at overveje at søge ind på en erhvervsuddannelse. Der er flere end 100 forskellige erhvervsuddannelser – der er helt sikkert noget, der falder i ens interesse.

Der er i dag behov for, at eleverne i folkeskolen og deres forældre tidligere bliver præsenteret for hele paletten af ungdomsuddannelser. Særligt eud og eux har brug for en tydeligere præsentation, så de unge tidligere kender deres muligheder.

Uddannelsesvalget efter folkeskolen kræver mange valg, men også stor modenhed af eleverne. Ikke mindst eud og eux kræver stor modenhed.

Det kan være svært at overskue strukturen og indholdet i de forskellige erhvervsuddannelser – og forskellen på eud og eux, ikke mindst sammenlignet med de øvrige gymnasiale ungdomsuddannelser, som kan opstille en mere overskuelig struktur. Der mangler overskuelig information og mere viden hos dem, der vejleder de unge; studievejledere, folkeskolelærere og forældre.

Erhvervsuddannelserne kræver på mange måder en større modenhed af de unge end valget af for eksempel gymnasiet. De unge står tidligt over for at skulle vælge deres uddannelse blandt de mange forskellige erhvervsuddannelser. Eleverne på Grundforløb 2 og frem er en meget mere sammensat gruppe på alder, baggrund og livserfaring end for de øvrige ungdomsuddannelser. De unge står tidligt med ansvar for at søge praktikplads, og overgangen mellem skole og praktikplads kræver, at man kan omstille sig fra en tryk hverdag, man har kendt siden man startede i folkeskolen til, at man skal starte på en rigtig arbejdsplads.

Valget af ungdomsuddannelse kræver også mod. Først og fremmest skal man føle sig klar og glad for sit valg. Det er vigtigt, at det er sjovt at gå i skole. For de unge der ønsker en erhvervsuddannelse kræver det også mod IKKE at vælge gymnasiet, selvom man har gode karakterer. Valget af erhvervsuddannelse kan også kræve mod, hvis den uddannelse man vælger ligger langt væk fra, hvor man bor og derfor betyder, at eleven skal flytte hjemmefra i en tidlig alder.

Det er vigtigt at interessen vækkes, og det er derfor ikke nok at få information om eud – man skal lære at brænde for det allerede i folkeskolen.

Du skal vælge en erhvervsuddannelse hvis:

- Du interesserer dig for et bestemt fag.
- Du kan lide, at teori bliver omsat til praksis.
- Du vil have høj løn fra starten – Elevløn er væsentlig højere end SU.
- Du vil have muligheden for at kombinere uddannelse med hobby og interesse.
- Du synes, at variation i hverdagen er fedt – lige når du er træt af at gå i skole, så skal du ud og arbejde, fed omskiftelighed.
- Du oplever tilfredshed i at skabe noget
- Du tænker på, at der er en idé med alt det du lærer – rød tråd.
- Du ikke ønsker noget spildtid – når du er færdig, kan du gå direkte i job og tjene penge som professionel efter kun 3,5 år.

Fremtidsmuligheder

- Eud og eux er ikke en stopklods – der er masser af muligheder.
- En erhvervsuddannelse låser dig ikke fast resten af livet.
- Der er ikke et 1:1 forhold mellem uddannelse og arbejde → ens uddannelse låser ikke én fast, det gælder for alle, ikke kun eud
- Du kommer ud på arbejdspladser og får ansvar i fællesskab med andre.
- Du får hurtigt afprøvet teori og gør det løbende gennem hele uddannelsen.
- Forestillinger om arbejde bliver konkrete hurtigt.
- Hvis du vil søge en videregående uddannelse, kan du gøre dig selv attraktiv ved først at tage en eud/eux f.eks. ved at blive smed, før du bliver ingeniør.

Budskaber til 8. klasserne

- Vælg med hjertet
- Det er din fremtid, ikke dine forældres.
- Erhvervsuddannelserne er målrettet, og det er nemt at se ideen, med det man lærer.
- Undersøg mulighederne – de er næsten uendelige. Mange har en tendens til kun at tænke murer og tømrer, når man snakker eud. Kig i nicherne og væk fra de slidte metaforer.
- Forskellighed er en fordel (fx på tværs af aldersgrupper)
- Du kan blive nørd/specialist – masser af ekstrakurser og muligheder.
- Du kan blive både Danmarksmester og Verdensmester. DM i Skills er super fedt, og det er med til at skabe faglig stolthed.

Eud vs. Eux

Eud er den klassiske faglige uddannelse. Men mulighederne for at søge videre i uddannelsessystemet er langt bedre med en eux. Når man skal vælge mellem eud og eux er det vigtigt at tænke på, hvordan man lærer bedst. Eux ligger bogligt på et langt højere niveau og derfor skal man have lyst til at fordybe sig i det boglige.

Men eux er også hårdt. Med eux får du det mere, men det kræver så også tilsvarende mere arbejde.

Mange unge vælger eux for at have et sikkerhedsnet, så de kan søge videre, hvis ikke at de er glade for arbejdet eller har lyst til nye udfordringer senere i livet.

Eux er stadig ny, og der er meget usikkerhed om, hvad en eux-elev kan, og hvad kravene til uddannelsen er. Det kan afskrække nogle praktikvirksomheder fra at ansætte eux-elever under uddannelsen og desværre også efter. En færdig eux'er kan have svært ved at få arbejde, da arbejdsgiverne kan være bange for, at de søger væk med det samme. Mange eux'er ender derfor med at søge direkte videre på videregående uddannelser efter, de har afsluttet eux.

Idekatalog

Forslag til initiativer der kan være med til at skabe og understøtte bedre sammenhæng mellem folkeskolen og erhvervsuddannelserne:

- Vi skal have italesat fordomme. Der eksisterer meget uvidenhed.
- Man hører, at erhvervsuddannelser er en stopklods og for dem, der ikke er gode nok til gymnasiet. Derfor er det vigtigt at få styrket den faglige stolthed. Eud skal tales op: Du bliver ekspert. Du skal ikke være dygtig fra starten af – du bliver dygtig med tiden og får stille og roligt ansvar.
- Erhvervsuddannelserne skal være bedre til at kunne inkludere alle typer af elever. Der er nogen, der kommer ind på en erhvervsuddannelse og har forældre, som arbejder med det samme og kender en masse til faget, og så er der andre, der kommer uprøvede ind. Det er vigtigt at tage hensyn til og være opmærksom på.
- Flere campusskoler, hvor gymnasier og erhvervsskoler ligger sammen.
- Fokus på forældrene, da de har stor betydning for uddannelsesvalget. Mange forældre har fordomme om eud. Der bør laves forældresamtaler med en person, der rent faktisk har forstand på uddannelsessystemet.

- Uddannelsesvejledningen. Den bør være mere individuel og UPV'en skal gentænkes, da den ikke fungerer.
- Skolelærernes viden om eud og eux skal styrkes. De har virkelig stor indflydelse på, hvad eleverne vælger af uddannelse. De er nogle gange mere sammen med eleverne end forældrene og kan påvirke eleverne, der er unge og har svært ved at tage en beslutning.

Hvordan kan vi styrke praksisfagligheden i folkeskolen

Forslag

- Matematikundervisning man kan forholde sig til, fx i forbindelse med udvikling af nyt undervisningsmateriale. Det at lære ligninger skal kobles op på noget konkret.
- Brobygning skal ikke være fragmenteret, men være bundet op på projektopgaven i udskoling, som man kunne lave i forbindelse med brobygning.
- Det merkantile kan nemt integreres i de almindelige fag, fx basal økonomi. Vi taler for meget om de klassiske håndværkerfag som sløjd og glemmer de merkantile.
- Det er et problem, at der ikke er obligatorisk erhvervspraktik i 8. klasse længere.
- Muligheden for at tage GF1 og måske GF2 på en efterskole eller højskole – hvorfor findes der ikke flere håndværkerhøjskoler og -efterskoler? Det findes, men ikke i udpræget grad.
- Erhvervsrettet 10. klasse med praktik en dag i ugen gør, at man kommer ud og prøve noget forskelligt af. Flyt 10. klasse ud på erhvervsskolerne, det virker!

"En erhvervsuddannelse gør dig både faglig stolt og boglig stærk."

Jomaa Chaaban, personvognsmekaniker

 UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Hvordan styrker vi kendskabet til eud og eux

Noget af det vigtigste i ALLE erhvervsuddannelser er fagligheden – og den faglige stolthed. Fagligheden og den faglige stolthed bæres af alle, der har gennemført en erhvervsuddannelse og er et helt centralt og bærende element i alle erhvervsuddannelser.

Alle med en erhvervsuddannelse er uddannet til at være eksperter og specialister inden for netop deres område, hvad enten det er et bredt område eller et smalt område.

Hvis vi skal styrke kendskabet til eud og eux, skal vi starte med at vise fagligheden og den faglige stolthed. I meget af det materiale, der anvendes i vejledningen i dag mangler fokus på faget. Man ser ikke nogen, der arbejder og har deres uniform på.

Det havde været bedre, at lade håndværkere fortælle, hvorfor de er glade for det, de laver. Og vi skal bruge rollemodeller, der bliver taget seriøst. Problematisk, hvis rollemodeller er kendt for andre ting – f.eks. bloggere som bruges i mange forskellige sammenhænge.

Idekatalog

Forslag til initiativer, der kan være med til at styrke kendskabet til eud og eux:

- **Prioritet 1:** Kvalificering af vejledning på folkeskoler. Vejledning kan og skal have mange former. Det er vigtigt med individuel vejledning (i kombination med kollektiv vejledning – det kan skabe tryghed, at man sidder sammen med andre). Det er vigtigt, at vejledningen er obligatorisk, så man ikke føler sig dum, fordi man har behov for vejledning.
- **Prioritet 2:** Erhvervspraktik. Eleven introduceres til et arbejde og prøver kræfter med et erhverv i virkeligheden. Problem: Der er ikke mange virksomheder, der vil have en elev fra folkeskolen ud – de kan jo ikke rigtig noget. Man skal inddrage virksomhederne og tale om ansvar. Brobygning – man skal ud af klassen.
- **Prioritet 3:** Medier, reklamer, annoncer. Budskabet skal ud. Ideer: En video, der laver sjov med alle de fordomme, der er om erhvervsuddannelser. IKEA-reklamer lavede sjov med, at deres ting er billige og går i stykker med det samme. De personlige fortællinger – rollemodeller. De unge skal kunne se sig selv i det. En mester der fortæller, at der er arbejdspladser. Videoer med folk der har erhvervsuddannelser, men ikke arbejder med deres fag (ministre mm.). Det vil vise, at en erhvervsuddannelse ikke er en stopklods.

Attraktive ungdomsuddannelsesmiljøer på erhvervsskolerne

Gode og attraktive ungdomsuddannelsesmiljøer er også vigtige på erhvervsuddannelserne. Ungdomsuddannelsesmiljøer skabes primært på erhvervsskolerne, hvor eleverne mødes frem for på praktikstederne.

Først og fremmest skal der være noget socialt, så man hygger sig – også fordi man er på skolen i så kort tid af gangen. Det kan imødekommes ved, at der er mulighed for at være fysisk på skolen også uden for undervisningstiden, herunder i praktikperioder, hvilket også kan føre til noget socialt. Det kan være flere fester på tværs af elevgrupper og mulighed for tværfaglige projekter – også på tværs af uddannelser.

Mange steder halter det dog med de fysiske rammer. I værkstedet kan der fx være for dårlig udluftning, når der arbejdes med giftige væsker. Klasselokalerne er ikke indrettet optimalt, eller ergonomien er for dårlig. I sidste ende handler det også om, at sikkerheden og arbejdsmiljøet skal være i orden.

En central del af et attraktivt ungdomsuddannelsesmiljø er engagerede og dygtige lærere, som kan være med til at formidle god undervisning og faglig stolthed.

Selvom vi kalder det ungdomsuddannelsesmiljø, så skal der være plads til alle. Det er positivt, at eleverne på skolerne er sammen på tværs af alder – unge og gamle kan godt snakke sammen. Samtidig kan de voksne elever også godt have behov for noget introducerende.

Idekatalog

Forslag til initiativer, der kan være med til at skabe og understøtte attraktive ungdomsuddannelsesmiljøer:

- Flere lærere, dygtigere lærere, engagerede lærere og fagligt opdaterede lærere. Det gælder om at sikre gode løn- og arbejdsforhold for lærerne, så man kan tiltrække kompetente undervisere. Lærernes faglige stolthed skal styrkes bl.a. ved, at lærerne løbende skal have mulighed for at opdatere sig fagligt.
- Tydelig feedback – løbende lærer/elev-samtaler.
- Gode og opdaterede læringsmiljøer – værksteder og lign. Redskaber, maskiner og materialer skal være til stede på skolen og være opdaterede.
- Bedre adgang til underviserne – lærerne skal have bedre tid til faglig sparring i og uden for klassen.
- Åbne værksteder 24/7. Bedre adgang til værkstederne uden for undervisningen – men med mulighed for lærerstøtte. Der bør være overvågning i værkstederne for at sikre, at sikkerheden bliver overholdt.
- Åbne eksamenslokaler – mulighed for at træne på skolen i forbindelse med prøver.
- Fælles faglige forløb – fx kokke arbejder sammen med tjenere, frisører og kosmetikere med fotografer. Undervisning på tværs mellem fagligt beslægtede uddannelser, også med HTX og HHX.
- Skolerne skal se attraktive ud – rene, med bedre udsmykning. Bedre pausefaciliteter – sofaer, arbejdspladser mm. Fokus på, at man får lyst til at være på skolen, fx ved at etablere bordfodbold, brædspilsklub, cafe og lignende.
- Træningsfaciliteter, der er tilgængelige også i fritiden.
- Bedre introduktion til skolerne – både på GF og HF. Buddy- og mentorordninger for nye elever.

Bedre sammenhæng mellem skole og praktik

Sammenspillet mellem skole, elev og virksomhed er centralt i erhvervsuddannelserne.

Der er mange elever, der aldrig har prøvet at være på en arbejdsplads, før de starter på en erhvervsuddannelse. Det kan for eksempel være elever, der kommer direkte fra folkeskolen og derfor af gode grunde slet ikke ved, hvordan man gebærder sig på en arbejdsplads. Det er derfor rart og vigtigt, at eleven bliver introduceret grundigt til det. Men samtidig kan man ikke lære alt om at være på en arbejdsplads ved at være på skolen. Det lærer man, når man kommer i praktik, og så tager man det derfra.

Omvendt er der også mange virksomheder, der ikke ved, hvad det indebærer at have en elev. Mange virksomheder kender ikke til praktikmålene. Det er ikke i orden, at der er virksomheder som f.eks. kun lærer en elev én ting, fordi eleven måske ikke er ligeså god til de andre ting eller er meget dygtig til den ene ting. Så kan eleven ende med at komme til svendeprøven og ikke have meget eller bred erfaring.

Det er både vigtigt, at de rigtige virksomheder godkendes som praktikvirksomheder, men også, at der skal kunne gøres noget ved alle de virksomheder, der ikke overholder reglerne, efter de er blevet godkendt. De faglige udvalg har ikke så nemt ved at trække en godkendelse tilbage, og det kan som elev være grænseoverskridende og medføre risiko for ens fremtidige karriere at gå til fagforeningen.

Hvis ikke der er en god introduktion til virksomheden og sker en forventningsafstemning, kan det betyde en meget

dårlig start på praktikforløbet. Eleverne får ofte ikke tilstrækkelig information om virksomhedernes planer for praktikforløbet, hverken i begyndelsen af praktikforløbet eller undervejs, og de bliver ikke inddraget nok i tilrettelæggelsen af forløbet.

Der er generelt behov for fokus på læringsmiljøet i praktikken, som direkte påvirker udvikling af faglige kompetencer, men i høj grad også de psykiske og mellemmenneskelige. Det handler om at uddanne velkvalificeret arbejdskraft med et solidt fundament i rygsækken.

Som det er nu, er der ikke, ude i praktikstederne, et ensartet fokus på elevens læring i form af afsat elevtid på stedet, hvor eleven kan sætte sig ned og reflektere over arbejds gange, problemstillinger mv samt opgaveløsning og andet faglig fordybelse. Principperne er således, bestemte steder, at eleven må bruge sin fritid på sin egen læring, dvs. UDOVER en arbejdsuge på 37 timer. Dette kan let føre til faglig - og ikke mindst personlig - udmattelse.

Eleven kan opleve at blive devalueret i personalegruppen som værende "bare" eleven - både som direkte italesat og indirekte i kommunikationen i gruppen. Dette har nogle uheldige konsekvenser i form af følelsen af at være overflødig, en byrde, inkompetent osv., og som i sidste ende måske kan betyde et afbrud af uddannelsen pga. manglende oplevelse af at føle sig set/anerkendt, rummet og løftet. Mobning kan også være udbredt på virksomhederne. Kommentarerne kommer ofte fra chefen og derfor ved lærlingen ikke, om det er normalt. Samtidig kan det være svært at sige fra.

Idekatalog

Forslag til initiativer, der kan være med til at skabe og understøtte bedre sammenhæng mellem skolen og praktikken:

- Fokus på forventninger fra læreplads til skole omkring læring og færdigheder. Forslag om, at praktikvirksomheden får øget indflydelse på valgfag eller længere skoleforløb eller flere skoleforløb.
- Lektiecafe / praktikpladscafe – hjælp til at søge praktikplads. Mestre/virksomheder inviteres ind på skolen, hvor de kan give feedback på ansøgninger og samtidig lære om uddannelserne. Bedre introduktion til at komme på arbejdsmarkedet.
- Det er vigtigt, at man sikrer, at eux-elever fortsat er attraktive for alle praktiksteder.
- Virksomheder skal turde tage yngre lærlinge ind.
- Mere virksomhedsforlagt undervisning på GF – evt. forlænget grundforløb.
- Bedre muligheder for at flytte noget af praktikpladstiden til en anden virksomhed inden for den eksisterende uddannelsesaftale for at opfylde de faglige mål for uddannelsen samt styrke den faglige bredde/muligheder for specialisering.
- Obligatoriske praktikpladssamtaler med virksomhed, praktikpladskonsulent (skole) og elev inden første praktikperiode med fokus på gensidige forventninger, læringsmål, praktiske spørgsmål mm, og ikke mindst opfølgende samtaler med feedback, så eleven ved hvor han eller hun står.
- Bedre opfølgning på, at eleven opnår praktikmålene og sikring af, at der er nogen på de praktikgodkendte virksomheder, som faktisk kan lære fra sig. Mere opfølgning på de praktikgodkendte virksomheder, så man sikrer, at de kender og lever op til aktuelle krav – og ikke blot var gode for 10 år siden. Man kan overveje at indføre krav om obligatoriske praktikpædagogiske kurser for praktikvejlederne i virksomhederne. Det kan være med til at sikre fokus på læring i praktikuddannelsen.
- Mulighed for at en repræsentant for den fagforening, der har tegnet den elevoverenskomst, den pågældende elev er omfattet af, uanmeldt kan besøge praktikstedet, uagtet om denne har tegnet overenskomst. Formålet er at sikre, at elevoverenskomsten, som er lovpligtig for alle at overholde, bliver overholdt, samt at både elev og virksomhed er oplyste om overenskomstens indhold. Dette giver mening, da det kan være svært som elev at vide hvad elevoverenskomsten giver ret til, og at der medfølger risici for at miste lærepladsen og evt. problemer med fremtidig karriere i overenskomstfjendtlige fag, hvis man som elev selv har indledt en faglig sag.

